

ČAJ

Pro chvíle pohody

SRPEN 2021

Časopis Autorů Jičínska

„V každém člověku
je tolik světla,
kolik ho nabere.
Není to jenom rozum,
který sbírá,
je to i láska, poctivost, laskavost,
mysl pro spravedlnost,
pro humor, zkrátka vše,
co člověka dělá člověkem.“

Ivan FONTANA

179

Vážení čtenáři,

prázdniny se nám přehouply do druhé poloviny.
Možná už máte po dovolené a budete si užívat sluníčka doma.
I ČAJ zalovil v domácích vodách,
aby Vám představil autory spojené s Jičínskem.

Hostem je nadějná autorka **Lucie Martínková** z Pševse u Kopidlna.
Zúčastnila se letošního ročníku Rehečské slepice
a její tvorba mě oslovila,
takže si Lucii dovoluji představit v ČAJi
povídkou „**Křídla vzpomínek.**“
Věřím, že další spolupráce bude následovat.

Do Jičína se v rozhovoru vrací Ivan Fontana,
letos jubilující autor žijící sice v Praze, ale s kořeny v našem kraji.
Jeho aforismy jsou dostatečně známé.
„**Cítím se být humoristou, k aforismu to patří!**“ přiznává Ivan.

K pohodě srpnového ČAJe přispěl
Pavel Velešovský, další jičínský autor, s povídkou „**Ohňová země.**“
Povídku na stejné téma - „**Únik do Ohňové země**“ -
jsem si dovolil přibalit i já.

A aby Vám nebylo líto, že jsme jen doma, tak jsem přidal několik
básniček pro děti z chystaného souboru „**Na cestách.**“

Příjemné srpnové dny s ČAJem přeje
Václav

HOST ČAJe:

Lucie MARTÍNKOVÁ
(*1997 v Jičíně)

Od narození její srdce tíhne k pohádkovému městu Jičínu, kde prožila nejdůležitější roky svého života a kam se rozhodla v dospělosti odstěhovat. Vystudovala zde Lepařovo gymnázium, poznala nové lidi, díky kterým se rozhodla otevřít se světu a prostřednictvím svých literárních počínů vypustit své zkušenosti a názory.

Doufá, že díky nim pomůže alespoň jedné

osobě začít věřit v sebe sama a ukáže, že nikdy není nic tak černé, jak se zdá. V loňském roce poprvé vytáhla ze šuplíku své příběhy a snaží se rozdávat radost a podporu lidem, jejím snem je vydat si svou rozepsanou knihu. Účastnila se zatím dvou literárních soutěží, z nichž jednou je Řehečská slepice, které by se ráda účastnila i v budoucích letech.

Na sociální síti (Instagram) píše recenze knih a snaží se mladým lidem přiblížit svět literatury, baví ji diskuse s ostatními čtenáři. Oceňuje od nich i zpětnou vazbu na úryvky chystané knihy Zrcadlo Vánoc, kterou se jí doufejme jednou podaří vydat.

Ráda naslouchá lidem okolo, pozoruje, prochází se po městě i na vesnici a čerpá inspiraci. Je toho názoru, že nic se nemá uspěchat a každý nápad musí uzrát. Četnou inspirací je pro ni vesnička Mlýnec či Dolany v okrese Jičín, kde strávila velkou část svého dětství a dospívání.

Lucie MARTÍNKOVÁ

KŘÍDLA VZPOMÍNEK

Přemýšleli jste někdy nad tím, co zformovalo Váš život? Jaké zážitky, jací lidé? Jestli je to škola, první dovolená bez rodičů, práce, narození dítěte nebo jen nějaká banalita, kterou často opomínáte? Přesně tak to mám já, jedna z mých vzpomínek z dětství by se zdála být nepodstatnou, často se mi však vkrádá do mé snilkovské mysli a kolikrát mi nedá spát. A co Vy, také máte nějakou vtíravou vzpomínku? Zkuste se na chvíli pozastavit a zamyslet se co více, či méně ovlivnilo Vaše úsudky, jednání, život. Jak moc jiný by byl život, kdybych ho tenkrát nepotkala? Asi bych stále na něj nečekala a netrávila tolik času fantazírováním.

Rodiče nebyli ten typ lidí, co by každý rok vymetali nějakou dovolenou, respektive nejezdili kromě chalupy vůbec nikam. Vždy jsem ostatním dětem po prázdninách záviděla vyprávění o tom, jak tábořili v lese, jak byli u moře, jak dělali cokoli mimo svůj domov. Tatínek se nejlépe cítil na chalupě ve vesničce, kde lišky dávaly dobrou noc a v nejlepším případě se tam dalo povídat leda se slepicemi, maximálně s králíky, které jsem z nudy venčila na vodítku. Ve chvíli nepozornosti nejednou králík překousal vodítko a byl tatam. Králíka se naštěstí podařilo vždy chytit, takže se svému osudu nikdy nevyhnul. Králíci dobře posloužili i jiné zábavě, občas jsme si z nich dělali modely na focení. Kolem krku jsme jednomu zrzkovi uvázali fešnou zelenou mašli, posadili ho na pekáč a vedle něj položili česnek. Moc mu to slušelo.

Abych ovšem nebyla jen negativní a nestěžovala si, musím ocenit západy slunce nad zdejším zchátralým kostelíkem, vytvářející magickou atmosféru. V neposlední řadě musím vyzdvihnout neskutečné ticho, jež se v dnešní době opravdu těžce hledá. Teď už ale k oné vtíravé vzpomínce.

Zhruba měsíc poté, co jsem oslavila za vrtkavého březnového počasí svoje jedenácté narozeniny, se mi naskytla příležitost se o prázdninách vydat na Slovensko s tetou za jejími přáteli. Stálo to velké úsilí přemluvit rodiče, ale nakonec souhlasili a já si v mysli začala malovat, jak asi pro mě cizí země bude vypadat. Představovala jsem si atypické domečky, jež jsem vídala v Cestománii v podvečer v televizi, jiný vzduch, možná o něco voňavější a exotické lidi. Zklamání přišlo ihned v ten moment, kdy jsme přešli hranice. Ani jsem si nevšimla, že jsme už na Slovensku, domy vypadaly stejně, silnice o nic lepší a vzduch rozhodně voňavější nebyl, ba možná naopak. Od vysněné pohádky tato země měla opravdu hodně daleko.

„Haničko, tak jsme na místě, vystup si z auta, půjdeme se přivítat s tetou Veronikou. Bude tam i její syn, stejně starý jako ty, mohli byste si spolu hrát,“ probudila mě teta po krátkém šlofiky v autě.

„Já si ale s nikým cizím hrát nechci, budu u tebe teto,“ odpověděla jsem nevrle, rozhodně jsem nebyla extrovert jako moje teta a seznamování s cizími lidmi mě děsilo a natož s lidmi v mém věku.

Nacházeli jsme se na jihu Slovenska, kde převážně obyvatelstvo mluvilo maďarsky, nebylo tedy nic zvláštního vidět obchody s maďarskými nápisy, takže jsem nikomu a ničemu nerozuměla ani slovo.

Teta popíjela s kamarádkou nějaké smradlavé červené víno a já nafukovala a vyfukovala pusou nudou a při tom se pozorovala ve vitríně. Najednou jsem zaslechla, jak se baví o mně. Rozumějte, sice neumím maďarsky, ale pochopím, když se baví o mně. Kamarádka tety se najednou zvedla a pokynem ruky mi naznačila, abych šla do obývacího pokoje. Zavrtěla jsem hlavou. Ona ale znovu ukázala a já pochopila, že se mě chtějí zbavit. Dotčená jsem odešla do vedlejšího pokoje, takhle jsem si zdejší pobyt opravdu nepředstavovala. Nasupená jsem dosedla na propadlý žlutý gauč plný chlupů od psa. Začala jsem se drbat po celém těle, jelikož mám alergii na psí chlupy. Po tom, co jsem se začala jako opice drbat na zádech, jsem si všimla, že se na mě dívají vyděšeně modré oči. Nevím, kdo v ten moment byl více vyděšený, jestli ten hubeňour v křesle anebo já s rukama na zádech s vyhrnutým tričkem.

„Čo si zač a kde sa tu berieš,“ zeptal se mě onen doposud tichý chlapec.

„Hanička a poslala mě sem teta Veronika. Ty se jmenuješ jak?“

„Ádám, volám sa Ádám, maďarsky s dlouhým ááá a tá teta Veronika je moja mama,“ odpověděl s povzdechem a pokračoval ve své činnosti.

Další hodinu mi neřekl ani slovo, zažraný hrál nějakou stupidní hru na notebooku, snažila jsem se ho hypnotizovat pohledem, aby si mě konečně začínal všimnat, ale oči mi málem vypadly z důlků a stejně to k ničemu nebylo. Dala jsem mu posledních pět minut a poté jsem čekání vzdala a odešla ven. Do deseti minut jsem ale měla společnost. Modrooký hubený hezoun (ano, už v tomto věku jsem dokázala ocenit jeho šarm) se rozhodl si mě začít všimnat a pozval mě na partičku karet. Vybral hru s názvem Autobus. Říkala jsem si, jééé to je super, to hraji s tátou po večerech, on s pivem, já s Jupíkem, to ho rozdrtím. Hra započala.

Do této doby jsem si myslela, že znám pravidla hry. Vždy jsem měla za to, že je omezený počet vyložených karet, on ale měl řadu snad deseti trojic, dvojic, nebo co to bylo a já se snažila tuto skutečnost brát s nadhledem, jelikož jsem měla poprvé v životě kamaráda. A navíc se mi

líbil, jeho přízvuk byl přitažlivý a slabost pro Slováky mi zůstala do dospělosti.

„Děcka, sbalte ty karty, pojedeme na výlet,“ zavelela náhle teta a já ji v tu chvíli proklínala, jelikož jsem chtěla trávit volný čas pouze s Ádámem.

„A kam ideme na výlet,“ zeptal se natěšeně Ádám. Jeho radost jsem opravdu nesdílela.

„Na Gabčíkovo-Nagymaros, vždycky mě ta přehrada fascinovala.“

Na Gabčíkovo jsme to měli asi patnáct minut cesty. Ádám bohužel jel se svými příbuznými v autě a já se musela mačkat na upoceného kamaráda tety, který za nimi přijel až těsně před odjezdem na výlet. Přijel za nimi rovnou z pole, takže jeho odér po celodenní práci byl cítit na míle daleko. Dnešní již druhý důvod, proč mi málem lezly oči z důlků.

Čerstvý vzduch s lehkým vánkem na přehradě se jevil jako kyslíková maska. Snažila jsem se do sebe dostat co nejvíce vzduchu, abych nahradila kyslíkový deficit během cesty sem. Ádám se opíral o zábradlí a kochal se přehradou. Vodní dílo na Dunaji ve mně vyvolávalo neskutečně mnoho emocí. Výjev na hladinu, kde se pohupovaly ve vánku malé roztomilé vlnky, vypadal děsivě. Představila jsem si, jak by bylo zde lehké vše utopit a zamrazilo mě. Cítila jsem v sobě nepříjemné úzko a přála jsem si, abychom už konečně jeli zpátky. Chtěla jsem se raději dívat na Ádáma, ale šedomodrá hladina mě nutila upírat zrak na ni, jako by říkala, že oproti ní jsme všichni nic. Voda je mocná. Příroda je mocná.

Po půlhodině všichni nasedli do plechové krabice tety Veroniky a jakéhosi Juraje a jeli jsme se podívat na nížinnou řeku Malý Dunaj, kde v okolí údajně žije mnoho zajímavých a vzácných živočichů, já se ovšem setkala jen s komáry, kteří mě sosali od hlavy až k patě.

„Teto, my se s Ádámem půjdeme podívat dolů k řece,“ informovala jsem tetu, na čem jsme se s Ádámem domluvili.

„Tak tam hlavně neblbněte, ať nespadnete do vody,“ varovala mě teta s úsměvem vyslaným k černovlasému Jurajovi, do něhož byla zahleděná.

Slezli jsme sráz a dole se nacházely kamínky, jež byly ideální k házení žabek. Ádám si najednou začal svlíkat svoje bílé tričko s nápisem. Nechápala jsem, co dělá.

„Idem sa vykúpať, postráž mi tu oblečenie, nech mi ho nezožerú ryby,“ oznámil mi a já mu nechtěla věřit, že to myslí vážně, za chvíli ale skočil do vody a plaval prsa.

Na břehu jsem se sama nudila, a tak jsem si začala pouštět na vodě „lodičky“ z mých žabek. Teta zahlédla plující botu po hladině líné řeky a seběhla ke mně dolů, aby mi vyčinila za to, co s nimi provádím.

„Seš normální? Vždyť ti ty boty uplavou! Okamžitě si je koukej vzít zpátky na nohy, ty snad nemáš rozum, holka!“

„Ale teto, vždyť jsou pořád na místě, žádný proud tu není a podívej se na Ádáma, ten se svléknul a šel se koupat.“

„Mě Ádám nezajímá, s tím ať si to vyřídí teta Veronika,“ pronesla a odtáhla mě do auta.

Když jsme se vrátili z výletu, zdejší kostel odbil pětkrát. Teta s ukecanou Veronikou šly připravovat večeři, což při jejich důsledném výběru vína, se kterým budou vařit hovězí líčka, se předpokládalo, že večeřet budeme až někdy pozdě večer, takže záviselo jen na nás, jak se společně zabavíme. Ádám vymyslel, že si budeme hrát na vojáčky. Připlácl mě se svým štítem na oprýskanou branku a tvářil se vítězoslavně, chtěl ukázat, že na takového hubeňoura je pořádný silák. Aby umocnil to, že má navrch, začal na mě mluvit maďarsky. Začala jsem se cítit méněcenně, jelikož jsem jako jediná tady maďarsky nerozuměla a ve tváři se mi zračil záblesk zloby adresované Ádámovi.

„Prepáč, můžem ťa nejaká slová naučiť ak chceš a ty by si ma mohla naučiť nejaká česká slova, čo na to hovoříš?“ zareagoval na mé rozpoložení Ádám.

Vyprávěli jsme si o našem životě. Zjistila jsem, že jsme si v mnoha ohledech podobní. Ve škole patřil do skupiny těch méně oblíbených, sourozence neměl stejně jako já, a tak se mnohdy cítil opravdu osamoceně, rodiče řešily pouze spory mezi sebou a kolikrát na něj nebrali ohledy. Neměl si s kým popovídat o tom, co zrovna prožívá, jak mu slova spolužáků, ostré jako břitvy ubližují. Připadal mi jako můj obraz v zrcadle akorát v mužské podobě. Měla jsem pocit, že jsem našla spřízněnou duši a poznala jsem dosud nepoznanou emoci. Zvláště mě uvnitř hrálo a já poprvé v životě pocítila zájem okolí (vyjma tedy mé rodiny). Dodnes s ním v hlavě vedu důležité konverzace o našem životě.

Z rozhovoru nás vytrhl něčí hrubý hlas. Ve vratech stál nějaký nedočkavý mohutný pán s pár chlupy na hlavě, které si neustále hladil svojí opálenou rukou. Přišel si pro Ádáma. Dle informací od mé tety jsou jeho rodiče rozvedení a mají ho ve střídavé péči.

„Měla by ses s Ádámem rozloučit, už odchází“, naléhala na mě teta, ale já jen mávla rukou, že se stejně zítra uvidíme, byla jsem totiž nedočkavá, až si na večeři obléknu svoje nové zelené šaty s květinami.

„Čau Hanička,“ slyšela jsem za sebou, mávla jen rukou a ani se neohlédla.

Druhý den ráno jsem vstávala velice brzy, jelikož teta vedle mě celou noc chrápala, cvakala zuby a chrochtala a já měla neklidné spaní,

navíc jsem se nemohla dočkat Ádáma.

„Dobré ráno, Haničko, jak si se vyspala, doufám, že do růžova, dneska nás čeká náročný den, musíme si poslední den tady pořádně užít. S tetou Veronikou jsme vymyslely celodenní výlet. Večer, když jsi už spala, jsme sbalily pár věcí, abychom se ráno moc nezdržovaly.“

Touto informací mě teta zaskočila.

„A kam pojedeme? A kdo všechno pojede?“

„Pojedeme do termálních lázní a poté se projdeme po městě, doufám, že sis nezapomněla plavky. A jestli se ptáš na Ádáma, tak tráví víkend u táty.“

„Vůbec jsem se neptala na Ádáma, jen kolik nás pojede,“ zalhala jsem tetě.

„Aha, no dobře, jen já, ty a teta Veronika. Uděláme si dámskou jízdu.“

Tato informace mě skutečně zklamala. Nicméně celý den jsem doufala, že ještě alespoň jednou uvidím jeho zářivé oči jako pomněnky a rádně se s ním rozloučím, že přemluví tátu, aby se se mnou ještě mohl vidět. Nedočkala jsem se a mně bylo jasné, že ho už nikdy v životě neuvidím.

Teta se s kamarádkou během pár měsíců z nějakého důvodu rozkmotřila a já jsem nedostala nikdy odvahu se na Ádáma zeptat. Věděla jsem jen, že je to Ádám s dlouhým „ááá“, je stejně starý jako já a že se na den stal mým nejlepším přítelem.

Po dvanácti letech se neustále ve vzpomínkách na něj vracím. Představuji si, že jsem na plesu v nádherných princeznovských šatech a osloví mě cizí neznámý s úsměvem na rtech a neskonálním štěstím v očích, že mě konečně po dlouhých letech našel. Skočím mu kolem krku a svět kolem se zatočí. Je nádhernější než kdy dříve, stal se z něj skutečný, vyzrálý muž. Oči jsou ještě pomněnkovější ...

Jindy si zase představuji, že na sebe náhodně narazíme, na první pohled se do sebe zamilujeme a teprve poté zjistíme, co je ten druhý zač. V myslí se mi noří další a další příběhy, které se nikdy nemají šanci uskutečnit.

Občas vyvstává myšlenka, zda vůbec někdy existoval, nebo je po letech pouze jen výplodem mé bujné fantazie? Nestal se z něj v mých myšlenkách o mnoho lepší člověk, než kdy býval?

A teď ruku na srdce, kdo všechno z Vás si upravuje vzpomínky k obrazu svému? A kam až se u jedné vzpomínky dokážete rozletět? Vzpomínky nám dávají křídla k nepřebornému množství příběhů, tak toho využijte.

„Cítím se být humoristou, k aforismu to patří!“

ROZHOVOR – IVAN FONTANA

Narozen 1. června 1946 v Jičíně, vlastním jménem Mojmír Soukup. Zemědělský inženýr, básník, autor aforismů a próz. Pod svým vlastním jménem publikuje vědecké práce z oblasti ochrany vody a půdy.

Ivana Fontanu našim čtenářům nemusím dlouze představovat, neboť jsme se s ním setkali na různých akcích v Jičíně, např. na Jičínském poetickém jaru či na Řehečské slepici, kde získal několik ocenění. V letošním roce oslaví kulaté jubileum, a tak jsem se rozhodl jej vyzpovídat.

- Ivane, jak vzpomínáš na svůj rodný kraj? Vracíš se do Jičína? Potřebuješ ke spokojenému životu aspoň občas vidět „kapličku na Zebíně“?

Rodný kraj, to je skutečně silné pouto. Krajina, lidi a historie. V Praze jsem se octnul ve třech letech, trochu brzy, ale do Jičína jsem jezdil, nejen o

prázdninách k babičce Mařence (Filsakové), do domu, v němž jsem se narodil.

-Co bylo příčinou, že jsi tak brzy opustil svoje rodiště?

Můj otec, dojížděl do Prahy za zaměstnáním, takže posléze přestěhoval celou rodinu do Prahy. Mě byly tři roky. sestra Marta byla pětiletá a bratr Karel se narodil až v Praze (leden 1951. Otec měl Jičínskou reálku a další studia v Ml. Boleslavi, a za války byl nasazen v Reichu, kde pracoval v letectvé továrně.

Moje sestra v roce 1968, brzy po okupaci odešla do Spojených států, kde se provdala..

- Tíhnul jsi k literatuře už jako žáček či student? Jaké byly tvoje první literární pokusy? Kdo byl tvým prvním čtenářem či poradcem?

První literární vědomí ve mne probudil asi náš profesor češtiny J. Štembera, na SZTŠ v Roudnici nad Labem. První mé literární práce se týkaly velmi úzce studentské zemědělské praxe, texty byly tak kritické, že rozdělily sborovnu a mně vynesly dvojku z mravu. Jen se situace trochu uklidnila už jsem zase něco provedl. Odmítl jsem (v šedesátém druhém) cvičit na Spartakiádě byla z toho trojka z mravů a málem vyhazov. Vše jsem odčinil dobrým umístěním ve spartakiádním sedmiboji, do kterého jsem postoupil z Litoměřického okresu, - mimochodem ten sedmiboj vyhrál Hasan Bosák, kterého v Jičíně mnozí ještě dobře pamatují. Měl jsem rád i jeho bratra Emanu, s nímž jsem diskutoval mnoho jičínských i společenských problémů. Na škole jsem „udržoval“ také časopis Veška (Veškeré školní aktuality). Psal a kreslil jsem i na vojně, ty dva roky jsem působil v takovém úzkém kulturním kroužku, bylo v něm pár malířů, pár básníků. Byl jsem písař. Vzpomínám si jak jsem tancoval či spíše metal kozelce na jednom podiu s paní Ljubou Hermanovou.

Dost brzy, jsem přešel od poezie k aforismu. Byl jsem naprostý laik a psal jsem něco, co se podobalo aforismu, ale to jsem nevěděl, řekl mi to až básník Rudolf Matys, který působil v čs. rozhlasu. Aforismy jsem posílal do novin, a byl o ně zájem. První básně mi publikoval časopis Vlasta (paní redaktorka M. Formáčková), bylo to v návaznosti na moji účast na Šrámkově Sobotce. Tehdáž jsem ještě věřil slovu, ale spisovatelství je kouzelnictví, vlastně šarlatánství a s pravdou má málo společného. Samozřejmě, že se pravda a hlavně poctivost se v textech pozná, ale to neplatí jen o mě.

- Jak jsi ve škole zvládal slohy? Co tě nutilo ke psaní? Zkoušel jsi

poezii či prózu? Nebo už tehdy aforismy?

Slohy jsem psával i na objednávku pro maturantky, ale dost těžká, a to i doposud, je pro mne gramatika, zvláště větná stavba a interpunkce. S nedostatky asi odejdu i na věčnost. Vedle literárních textů a odborných textů jsem psal i články do časopisů.

- Jaké byly tvoje první publikované texty? Jak těžké bylo prosadit se?

Všichni básníci (i básničky), prostě psavci, jsou na tom stejně. Nezbyývá nám než posílat texty do redakcí novin a časopisů, do soutěží, do antologií, do různých nakladatelství. Platí to staré: klepej na dveře. Samozřejmě že záleží na vytrvalosti a na štěstí.

- Čím kratší text, tím náročnější. V pár slovech musíš říct všechno. Není to pro tebe svazující nebo se naopak v krátkých textech nacházíš?

Krátké texty nejsou o mnoho náročnější než básně, ostatně i ty bývají často také krátké. Často napíšu jakousi zkratku, aforismus či paradox, a pak se k textu vracím a přilepím k němu další, jinak to ani nejde. Někdy zůstává pak jen to, co přilepím. Často, část nebo dokonce celá práce, jde do stoupy, do koše počítače.

- Měl jsi nějaké literární vzory?

Měl a mám. Co týče aforismu, jsou zde francouzští velikáni Jean de la Bryère, Blé Pascal, François de La Rochefoucauld Nicolas Chamfort, Charles Louis Montesquieu a jiní. Můj miláček je však španělský spisovatel Gómez de la Serna, který své aforismy nazýval gregerie, jakýmsi kvikotem prasátek. Tvořil báječné aforismy, které jsou na hranici strže, propasti a poezie. Dobří, vlastně skvělí jsou nám blízcí Poláci, S. Jerzy Lec., Brudziński a jiní. Mimochodem říkal mi J. Hiršal, že měl s ním několik pracovních setkání, a Hiršal je (byl) od Jičína, kde kdysi chodil na Husovce na učitelák. Vzory mám také v českém aforismu (Jiří Žáček, M. Eshenbachová, Jíří Faltus, M Huptych ad.)

Ovšem studium specifického žánru aforismu, té velmi staré a hlavně bohaté a hluboké studnice moudrosti, je pro autora poněkud ošidné. Za prvé je problém s jejich nekonečností, v tom bezpočtu a za druhé máte pocit, že se v tom moři můžete utopit, nebo že vám to sebere vítr z plachet a vaše bárka zůstane stát, v lepším případě někde v zálivu přečká.

S poezií jako vzorem je to mnohem horší, zase na bedně stojí Francouzi, tzv. prokletí básníci. Ale to je překlad díla, protože francouzsky neumím, uboze a s bídným výsledkem čtu anglickou poezii, ale silně pokulhávám a chodím od slova ke slovu s francouzskými holemi. Naše česká poezie je

úžasná, zvláště ta z minulého, tj. z dvacátého století. To by byl ovšem dlouhý seznam, ale nejvyšší laťku bezesporu nastavil V. Nezval. Hladce splnil všechny limity všech forem poezie.

- Jak vznikl tvůj pseudonym?

Pseudonym vznikl na doporučení redaktora časopisu Tvorby Jaroslava Čejky. Při vši smůle jsem měl kliku po pár básních vydaných v Tvorbě pod mým vlastním jménem se ozval jeden vlivný člověk (nechci ho jmenovat, i když už nežije), který se domníval, že mám zájem o jeho ženu. Šlo o kulturního atache v USA, vedoucího pracovníka Čs. rozhlasu, který se však mýlil, můj vztah k paní Marii byl sice vzácný, nebyl však založený na milostném poměru, ale na účtě a velkou roli přitom sehrála poezie a jeho žárlivost. Po pravdě řečeno, ještě tu byly další politické okolnosti, které vedly k omezení jeho funkce, ale dost, to snad stačí.

- Vydal jsi řadu knih. Máš některou zvláště rád?

V průběhu času jsem vydal více než tři desítky knížek, samozřejmě že některé mám rád více a některé, možná, méně. Je to jako s dětma, řekněte jim to. Aforismy a poezie tak napůl, nic bych neškrtal. Knížky hovoří samy za sebe, na počtu rozhodně nezáleží. Kdybych si měl vybrat tak asi Zámecké aforismy a písňové desky (vydalo nakl. Balt-east v r. 2011) kniha se velmi dotýká Jičína, obsahuje aforismy i básně, k ilustraci jsou použity vynikající grafiky velikána Václava Hollara.

- V roce 2014 jsi získal Cenu Unie českých spisovatelů za satirickou tvorbu. Ve svých knihách jsi mimo jiné napsal, cituji: „Špetka humoru převrátí i přesýpací hodiny.“ Nebo: „Humor je zábradlí nad propastí nudy.“ Jak moc si ceny považuješ? Cítíš se humoristou? A jaký humor máš rád?

Myslím, že mám obzvláště rád anglický humor, měl jsem tu čest účastnit s v Oxfordu několika setkání akademické rady a byla to pro mne neuvěřitelná lekce. Tam už neplatilo mlč, které platilo když mě můj americký přítel o pár let dříve provázel do vojenských prostorů v Oklandu. Ceny UČS se velice vážím, je to velká čest, ostatně vážím si všech členů unie, které znám. Shodou okolností jsem cenu přebíral současně s filosofem Erasmem Kohákem, který nás bohužel také již opustil. Ano cítím se být humoristou, k aforismu to patří, to mu neodpárem a poezie ta má, jako vše dva konce.

- Co ti přináší členství v Unii českých spisovatelů?

Vedle toho, že mohu občas zaslat literární příspěvek do LUKu, oceňuji práci členů i vedení UČS. Členství v OS i v literárních klubech, každého autora sází do řádků s žijícími autory, máte společné problémy a rostlinky, to dobře víme, nemá cenu zalévat alkoholem.

- Dosáhl jsi věku, kdy se člověk ohlíží za svým životem. Zeptám se tvými slovy: „Životní bilance – zvláště její odpočitatelné položky.“ Jaká je tvoje bilance?

Věk u mužů, to je otevřená věc. Věk je také podobně jako čas relativní a je bohužel spjat také s ubýváním sil, i to patří k bilancování. Současná medicína mi opravila srdce, doufám že operací neztratilo své další funkce, mnohé z nich mu však jen připisujeme.

- Jak moc jsi v životě musel za svoje úspěchy zaplatit. Narážím na tvůj aforismus: „Za vše se platí. Zaplatili jsme více za zkušenosti nebo za chyby?“

Obecně platí, že za chyby se platí. Ovšem ve společnosti se platí nejen za chyby, ale i za rady. Hlupáci to vždy zaplatí, a já k nim náležím.

- Žijeme v čase koronaviru. Jak se díváš na dnešní dobu? Prodělal jsi ty nebo někdo z tvých nejbližších COVID? A není to tak trochu trest za to, jak se chováme k přírodě? Viz tvoje: „Věda má laboratoře, aby nezničila celý svět najednou.“

Covid 19 je smutnou zkušeností. Až epidemii a pandemii překonáme, a já věřím že ano, přijde zase něco jiného. A viry mutují. Bohužel, katastrof je asi více než má leckterá elegie slok či requiem not.

- Jak se díváš jako odborník na dnešní zábory zemědělské půdy? Co předáme dalších generacím?

Předem musím říci, že v Čechách, a vůbec i v Evropě, mluvíme o tzv. kulturní krajině. I kulturní rostliny byly v průběhu času šlechtěny. Tím získaly některé požadované vlastnosti a jiné ztratily. Celé zemědělské hospodaření je vlastně určitým typem hospodaření. Typů hospodaření je víc, bohužel bychom se už nemohli uživit jen jako sběrači. Zábory kvalitních půd jsou hříchem civilizace, chtělo by to změnit právní systém. Stejným hříchem je nesporně eroze půdy, půdu téměř nechráníme, přesto že zákon to prikazuje a známy jsou i možná ochranná opatření. Krajinu vidám přes prizma odtoku vody a hospodaření s vodou, určitě je to profesní nemoc.

- Na čem literárním v současné době pracuješ? Na co se případně můžeme jako čtenáři těšit?

Dokončil jsem nedávno dvě sbírky jednu z nich jsem nazval Aforismy a verše z pražské náplavky. Obě sbírky jsou u nakladatele a měly by letos vyjít, připravuji další.

- Máš čas na čtení kolegů? Které knihy současných autorů bys nám doporučil? Jak fandíš e-knihám?

Jo, penze to je velká poušť, moře času a chceš-li ji přejít (tedy i přežít) nemůžeš si nevěšmout chování lišky, malého prince, polohy slunce, měsíce ani plejády básníků. Upřímně řečeno, sleduji tvorbu několika kolegů a kolegyn.

E-knihy? Dávám přednost knižní podobě, formě. Nemůžeme žít jen pod křídly PC, internetu, seznamu, googlu a tzv on line. To bychom ztratili údy, nastaly by fyziologické změny a především psychické, které budou nevratné. Tato knuta je aktuální hrozbou a visí nad námi. Náš mozek se brzy napojí na paměťové jednotky a systémy a nutně v této soutěži neobstojí, proti PC nemá šanci a bude muset reagovat a adaptovat se mutací na nové podmínky. E-knihu, tedy její obsah, pak jednou a to asi velmi brzy přelejeme, podobně jako benzín do nádrže. Elektrizace je podle mě chybná cesta, resp. přechodná cesta.

- Ještě poslední otázka: Máš nějaké přání či sen, který bys chtěl realizovat? Předem ti přeji, aby se ti vyplnil.

Mám přání, ale to si nechávám opravdu na poslední soud. A k tomu tvému závěru: na kapličku se už podívám asi jen z dálky, možná bych došel k úpatí kopce Zebína, na němž už můj dědeček před léta nacházel tmavé a lesklé augity. Jo, a děkuji za rozhovor.

- Ivane, přeji ti hodně zdraví, štěstí, pohody a literární inspirace do dalších let. Doufám, že se brzy setkáme v našem Jičíně a podíváme se společně na „kapličku na Zebíně.“

Závěrem dovol ještě jednu citaci z tvé tvorby. Moc se mi líbí.

„V každém člověku je tolik světla, kolik ho nabere. Není to jenom rozum, který sbírá, je to i láska, poctivost, laskavost, smysl pro spravedlnost, pro humor, zkrátka vše, co člověka dělá člověkem.“

Musím napsat, že setkání s tebou vřdycky bylo takovým „předáváním světla,“ tak ať ještě hodně dlouho hřeješ a svítíš pro ostatní!

Václav

Pavel VELEŠOVSKÝ OHŇOVÁ ZEMĚ

„Tak podívej, Jindro, když to shrnu, tak jsi mi dohromady nic kloudného neřekl. Přitom to jsou všechno věci, které nejenže jsme si už stokrát opakovali, ale jedná se o základní vědomosti, které by měl mít každý průměrný člověk. Vždyť já proboha po tobě nechci žádné detaily. Chápu, že zeměpis není váš maturitní předmět, ale to neznamená, že ho budeme ignorovat úplně. Jak to máš s ostatními předměty?“

„No, akorát ještě fyzika,“ začal student u tabule pomalu ze sebe soukat.

„A to je všechno?“ otázal jsem se nevěřicně. Dobře jsem věděl, že to není všechno.

Jindra pokrčil rameny. „Možná občanka, ale tam to mám mezi.“

„Občanka? Copak z občanky se dá taky propadnout?! Jindro, to se to nemůžeš jednou pořádně naučit?“

„Dyž vona je na nás přísná.“

„Kdo vona? Jaký vona?!“ zvýšil jsem hlas.

„Učitelka přece.“

„Paní učitelka,“ opravil jsem ho důrazně.

„Paní učitelka,“ zopakoval otráveně.

„No a ještě?“

„A ještě mám enko z těláku.“

„To je takový problém chodit na tělocvik? Viš, že už jsi byl neklasifikován v prvním pololetí, ale zřejmě ses nepoučil. Copak tebe nebaví sporty? Vždyť jsi chodil na házenou.“

Jindra zas jen pokrčil rameny.

„Hele,“ pokračoval jsem trochu mírnějším tónem, „já ti dám ještě jednu šanci. Rozhodující otázka. Když jsme tu mluvili o Jižní Americe, ukazoval jsem vám na mapě její nejjižnější cíp. A ten se nazývá...“

Ticho.

„Nějaká země,“ napovídal jsem, „je to na O. O... země. No?“ Gestikulací jsem naznačil škrtnutí zápalkou. A jeho to kupodivu trklo.

„Ohňová země,“ rozzářil se student.

„No sláva! Tak co mi o ní řekneš?“

„Jo, to si pamatuju.“

„Tak povídej.“ Založil jsem si ruce a opřel se. Byl už jsem unavený, ale chtěl jsem mu dát tu šanci. Sám řeším doma podobné problémy s vlastním synem, který mě nejen svou výškou přerůstá přes hlavu. Bude maturovat sice až příští rok, ale mám o něj vážné obavy. Neučí

se. Fláká to. Neposlouchá. Je drzý. Odmlouvá. Pořád někde courá a já blbec mu chystám teplou večeři, kterou nakonec pokaždé nechá vystydnout. Jsou dny, kdy by potřeboval fackovat od rána do večera. Ale na druhou stranu je to pořád můj syn. Jediný člověk, který mi tu zbyl z naší rozpadlé rodiny. S Marunou jsme se po vzájemné dohodě rozešli, byť jsme fakticky stále manželé. Ona bydlí s našimi holkami a já s Vojtou. Ze začátku se to zdálo být celkem v pohodě, ale teď... Teď si nějak lezeme jeden druhému na nervy.

„Tak co třeba podnebí?“ zeptal jsem se, když se student Jindra odmlčel.

„No, podnebí je tam hodně studené.“

Asi tak jako u nás doma. Naše domácnost, to je taky taková Ohňová země. Oba jsme stejné povahy, stačí jiskřička a ihned vzplaneme. A Vojta rád přilévá olej do ohně. Jinak celkové rodinné klima je skutečně chladné. Takřka na bodu mrazu.

„Ještě jsi mi neřekl, ve kterém státě se nachází.“

Evidentně jsem studenta zaskočil, tak jsem mu zkusil napovědět: „Tak znáš třeba Mesiho, toho fotbalistu, že jo? Odkud je?“

A slabý motorek v Jindrově mozku opět naskočil: „Z Argentiny.“

„A druhý stát?“

„Druhý?“

„No ano, druhý. Říkali jsme si přece, že Ohňová země se rozkládá na území dvou států. Tak který je ten druhý?“

Doma žijeme také ve dvou.

„Chile,“ musel jsem odpovědět za něj. „Kterou řečí se tam mluví?“

„Španělsky?“ hádal Jindra.

Také mi občas připadá, že úřední řečí v našem bytě je španělština. Soudě podle mého častého dotazu „Mám ti to snad říct španělsky?“, když můj Vojta nereaguje.

„Povrch? No, jsou tam hlavně stepi, protože tam nic neroste kvůli tomu studenému počasí,“ pokračoval student. Já jen kývl a za zavřenýma očima jsem také viděl jen dlouhou nekonečnou step. Kde jsou city chladné, tam nemůže nic vyrůst. Kolikrát už ze mě nekontrolovaně vypadlo, že vyženu Vojtu z domu. Tak jako Španělé Indiány. Ale pak se třesu strachy, aby si to náhodou nevzal k srdci a uleví se mi pokaždé, když zarachotí klíč v zámku a on se vrátí ze svých večerních toulek s kamarády. Potom zas přijdou dny, kdy spolu vycházíme vcelku dobře, byť jen nakrátko. Přesně tak, jako to podnebí v Ohňové zemi – dlouhé deštivé zimy, které jednou za rok vystřídá krátké, nepříliš teplé léto.

Nad těmi rozlehlými pláněmi se nepřetržitě prohání silný vítr. Náš

byť o rozloze 70 m² (srovnej s víc jak 70 000 km² Ohňové země) by potřeboval taky pořádně vyvětrat. Prudký víchř obvykle přináší změnu počasí a já myslím, že náš polorozpadlý vztah dospěl k bodu, kdy je podání ruky nevyhnutelné. K tomu však musí dojít z mé strany. Jednak proto, že jsem otec a od jeho tvrdé palice to asi očekávat nemohu. Ale když udělám vstřícné gesto, věřím, že se v něm něco zlomí a konečně dojde ke vzájemnému usmíření, podobně jako mezi Evropany a americkými Indiány.

Náhle mě z mých myšlenek vyrušilo ticho. Zkoušenému Jindrovi už dávno došla slova a jen čekal, jestli ho z té šlamastyky vytáhnu nebo ho naopak potopím, kdežto já ho už nějakou dobu nevnímals a celá třída očekávala v napjatém mlčení, jak se celá situace vyvine.

„No dobře,“ uzavřel jsem to, „dejme tomu, žes mi něco řekl. Dejme tomu, že ses na to snad i podíval. Ale tu čtyřku ti dám jenom ze svý vlastní dobrý vůle, rozumíš? A teď si můžeš jít sednout.“

„Děkuju, pane učiteli.“

Tak Jindru můžeme považovat za vyřízeného. Nyní zbývá dát šanci ještě Vojtovi. A nakonec kdo ví, třeba se dáme znovu dohromady i s mojí ženou.

„Takže studenti, věnujte mi, prosím, zase trochu pozornosti. Otevřete si sešity a já se vás teď pokusím zase trochu vzdělat. Začneme novou látku. Martine, jestli zatím pověšíš tu mapu... Latinskou Ameriku máme probranou, takže jak vidíte, nyní se přesuneme na africký kontinent. A začneme tentokrát z jihu, kde nám z pevniny vyčnívá Mys Dobré naděje.

Václav FRANC

ÚNIK DO OHŇOVÉ ZEMĚ

Jaromírovi zbývalo do civilu nějakých 170. Nedávno přišli bažanti. Na ošetřovně se nezastavil, s příjmem nováčků bylo plno práce. Vypsats zdravotní knížky, očkování proti tetanu, hlášení, rozkazy. Na druhou stranu byl rád, že čas aspoň rychleji utíkal.

Tešil se na vycházky. Aspoň na chvíli vypadnout ze zeleného blázince. Z kasína. Jenže kam jít? Duben byl nevlidný. Zkrátka ještě tam budem. Kino nehrálo, zbývala hospoda. Ale tam všude zase potkával zelené mozky. Velitel štábu sedívá v Centrálu. Vydals cestou na okraj města. Projde se, provětrá hlavu. V dálce uviděl světýlko. Koupaliště a přilehlá restaurace

byla vzhledem k chladnému jaru opuštěná. Vzal za kliku a vstoupil do restaurace.

„Vojáci sem nemají přístup!“ uslyšel od ženy kolem čtyřicítky.

„Proč?“ zeptal se naivně.

„Protože se tady porvali a nadělali tady plno škody,“ úsečně odpověděla. „Dejte si odchod!“ připadal si opět jako v kasínu.

„Paní vedoucí, vždyť je sám,“ usmála se mladá servírka. „S kým by se pral?“

„No jo, tak pojd'te, ale jestli sem příště přivedete celou tlupu, tak budete mít utrum,“ nechtěla jen tak ustoupit paní vedoucí.

„Navíc má hada, takže určitě nějaký doktor,“ šibalsky mrkla mladší z žen.

„Já nejsem...,“ chtěl vše vysvětlit, ale nedostal prostor.

„Co si dáte? Pivo?“ zeptala se jako omluvou paní vedoucí.

„Pivo a... něco k jídlu,“ řekl Jaromír a nevysvětloval, že nosí na uniformně sice odznáček hada, příslušníka zdravotní služby, ale vystupoval pedagogickou fakultu. Na vojenské katedře z něj udělali zdravotníka.

To bylo úvodní seznámení s restaurací u koupaliště. Jaromír sem začal chodit čím dál častěji. Byla to oáza. Vysněná země. Hodně četl a doufal, že v životě bude cestovat. Chtěl by se jednou podívat do Patagonie a Ohňové země. Jako učitel zeměpisu dobře věděl, že souostroví patří zčásti Chile a zčásti Argentině. Panuje zde oceánské podnebí, s krátkými, chladnými léty a dlouhé, vlhké, středně mírné zimy. Přesto zde musí být krásně. Představoval si, jak se prochází panenskou přírodou, kam nesahají povely a rozkazy. Představoval si, jak se do té země vypraví. A teď ji objevil docela blízko. Kousek od kasína. Aspoň na chvíli se přemístil do jiného světa. A pak taky kvůli Janě. Tak se jmenovala mladá servírka, která se za něj ten osudový první den přimluvila.

Častokrát při nekonečných nočních službách sprádal sny, jak ji konečně osloví, jak jejich rozhovor nabere jiný směr než obvyklá řeč o počasí, pivu a smažáku s hranolkami. S přicházejícím jarem a létem restaurace u koupaliště ožívala. Ale z vojáků jen on požíval onoho privilegia.

Opět jej čekala vycházka. Únik do Ohňové země. V hlavě si rovnal řeč. Ale kam ji pozve? Budou se procházet přírodou, vyprávět si o snech a touhách? Nebo ...

„Á, pan doktor,“ řekla paní vedoucí, „jako obvykle,“ a začala točit další pivo.

Janu v lokále nenašel. Jen místo ní mladého číšníka.

„Chtěl jsem se zeptat, kde je dneska Jana?“ řekl když před ním přistál půllitr s pěnou.

„Dneska mi tady vypomáhá Milan. Jana má dneska jinší zábavu. Vdává se!“

Oázou proletěl šíp. Bodl někde u srdce. Jaromír se zachvěl. Škoda, řekl si v duchu. Bude muset najít novou Ohňovou zemi. Dopil pivo a již nikdy se sem nevrátil.

Zbývalo mu nějakých 90 do civilu. Jednou ji určitě najde. A až odhodí uniformu, vydá se do Ohňové země. Přece musí existovat. Reálně. Nejen v jeho fantazii.

Václav FRANC
NA CESTÁCH
(poezie pro děti)

SEMILY

Na výletě v městě Semily
spolužačky se mi tlemily.
Zapomněl jsem doma svačinu
mezi dvěma chleby slaninu.

KROMĚŘÍŽ

Karla jezdí do Kroměříže
velmi ráda
kromě zámku je tam totiž
Květná zahrada.

KUTNÁ HORA

Dneska poslala mě Barbora
na prohlídku Vlašského dvora.
A zítra půjdem po ránu
k svaté Barboře do chrámu.

PÍSEK

V městě Písku najdeš starý most
kamenný je celý, vzácný skvost
V noci na tom mostě potají
svaté sochy tajně šeptají.

PARDUBICE

V městě dostihů a perníku
zapsal jsem si do tajného deníku
že městu sluší Zelená brána,
jak mi řekla malá černá vrána.

BRATISLAVA

Čučorietka z Bratislavy
povedala, že ju baví
pozorovať na Dunaji loď
ako rozprávajú o slobodě.

ČAJ pro chvíle pohody

č.179, srpen 2021, ročník XX

Vydáno 5. srpna 2021 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájku 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský
Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!